

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

КУРСОВА РОБОТА (ПРОЕКТ)

З дисципліни «Кримінальний процес»

на тему: «Обшук і виїмка як слідчі дії: порядок, правове
регулювання та практика»

Студента Семененка
Сергія Михайловича
Курсу III
групи: ТУ_{бц}-8-23-Б₁ПрД(3,6зс)
напряму Правоохоронна
діяльність
спеціалізація -
Керівник: Бровко Наталія
Іванівна, д.ю.н., професор
Оцінка: _____
Національна шкала _____
Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ-2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБШУКУ ТА ВИЇМКИ ЯК СЛІДЧИХ ДІЙ.....	5
1.1. Поняття, сутність та значення обшуку і виїмки.....	5
1.2. Місце обшуку та виїмки в системі слідчих (розшукових) дій.....	9
1.3. Принципи проведення обшуку і виїмки.....	10
1.4. Історичний розвиток правового регулювання обшуку та виїмки.....	13
РОЗДІЛ 2 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ І ВИЇМКИ.....	16
2.1. Нормативно-правова база проведення обшуку і виїмки в Україні.....	16
2.2. Підстави та порядок проведення обшуку.....	17
2.3. Підстави та порядок проведення виїмки.....	21
2.4. Процесуальні гарантії прав і свобод особи під час проведення обшуку і виїмки.....	22
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ І ВИЇМКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ.....	24
3.1. Особливості проведення обшуку на практиці.....	24
3.2. Практика здійснення виїмки у кримінальному провадженні.....	26
3.3. Типові порушення при проведенні обшуку і виїмки.....	27
3.4. Шляхи вдосконалення правового регулювання та практики застосування.....	28
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ.....	35

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку кримінального процесу України особливого значення набуває ефективність проведення слідчих (розшукових) дій, які спрямовані на збирання доказів та встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні. Серед таких дій важливе місце займають обшук і виїмка, які є дієвими інструментами отримання доказової інформації, однак водночас пов'язані з істотним втручанням у конституційні права і свободи людини, зокрема право на недоторканність житла, приватного життя та власності [1].

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення балансу між інтересами кримінального правосуддя та дотриманням прав людини. Практика свідчить, що проведення обшуку і виїмки нерідко супроводжується порушеннями процесуального порядку, що може призводити до визнання отриманих доказів недопустимими. У зв'язку з цим особливої уваги потребує аналіз правового регулювання цих слідчих дій, а також дослідження практики їх застосування з метою виявлення проблемних аспектів і шляхів їх вирішення.

Теоретичні та практичні аспекти проведення обшуку і виїмки неодноразово ставали предметом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Проте динамічні зміни кримінального процесуального законодавства, а також сучасні виклики, пов'язані з розвитком технологій та ускладненням кримінальних правопорушень, зумовлюють необхідність подальшого дослідження цієї проблематики.

Метою курсової роботи є комплексне дослідження обшуку і виїмки як слідчих дій, аналіз їх правового регулювання, порядку проведення та практики застосування, а також визначення проблемних аспектів і розробка пропозицій щодо їх удосконалення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Розкрити поняття, сутність та значення обшуку і виїмки як слідчих дій;
2. Визначити їх місце в системі слідчих (розшукових) дій;
3. Проаналізувати нормативно-правове регулювання проведення обшуку і виїмки в Україні;
4. Дослідити процесуальний порядок проведення обшуку та виїмки;
5. Виявити основні проблеми практики їх застосування;
6. Запропонувати шляхи вдосконалення правового регулювання та практики проведення цих слідчих дій.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

Предметом дослідження є правове регулювання, порядок проведення та практика застосування обшуку і виїмки як слідчих дій.

Методи дослідження включають загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема аналіз, синтез, порівняльно-правовий, формально-юридичний та системний методи. Їх застосування дозволяє всебічно дослідити предмет роботи та сформулювати обґрунтовані висновки.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у правозастосовній діяльності, а також у навчальному процесі при вивченні кримінального процесуального права.

Таким чином, дослідження обшуку і виїмки як слідчих дій має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки сприяє підвищенню ефективності кримінального провадження та забезпеченню дотримання прав і свобод людини.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБШУКУ ТА ВИЙМКИ ЯК СЛІДЧИХ ДІЙ

1.1. Поняття, сутність та значення обшуку і виймки

Обшук і виймка є окремими видами слідчих дій, спрямованих на виявлення, вилучення та дослідження речей, документів та інших предметів, що мають доказове значення у кримінальному провадженні. Вони відрізняються від інших слідчих дій високим ступенем втручання у приватні права особи, зокрема у право на недоторканність житла, особисте життя та власність.

Обшук – це процесуальна дія, яка полягає у ретельному огляді приміщень, територій, транспортних засобів або осіб з метою виявлення предметів, документів або речовин, що можуть бути доказами у кримінальному провадженні [1].

Виймка – це окрема слідча дія, спрямована на безпосереднє вилучення певних речей або документів, які знаходяться у володінні фізичних або юридичних осіб та мають доказове значення.

Важливість цих слідчих дій полягає в тому, що вони дозволяють:

- забезпечити належну доказову базу для кримінального провадження;
- попередити незаконне знищення або приховування доказів;
- забезпечити оперативне розкриття кримінальних правопорушень.

Нижче наведено узагальнення сутності обшуку та виймки у формі порівняльної таблиці:

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика обшуку та виїмки

Параметр	Обшук	Виїмка
Мета	Виявлення предметів, документів, речовин	Безпосереднє вилучення конкретних предметів або документів
Об'єкт	Приміщення, територія, транспорт, особа	Власність фізичних або юридичних осіб, предмети та документи
Рівень втручання	Високий (огляд приміщень, особистих речей)	Помірний (вилучення конкретних речей)
Процесуальна форма	Окрема слідча дія	Окрема слідча дія, часто як продовження обшуку
Правове регулювання	Ст. 234–241 КПК України	Ст. 237–241 КПК України

Обшук — це процесуальна слідча дія, сутність якої полягає у виявленні, дослідженні і вилученні матеріальних джерел інформації, а також живих осіб, трупів і тварин, що перебувають в розшуку. Отже, об'єктами обстеження і дослідження обшук) є два класи матеріальних тіл: люди і речі.

Люди як об'єкт обшуку — це особи, що перебувають у розшуку, трупи і тварини. На нашу думку трупи і тварини, а також всі об'єкти живої природи, крім людей, слід відносити до класу речей, оскільки вони не мають суспільної свідомості [3].

Речі — широке поняття. Річ у філософії — це категорія, що відображає дискретність, відносну відокремленість і стійкість існування матеріальних утворень. У логіці — це все те, що може знаходитися у відношенні з чимось або має якусь властивість¹.

Речі у праві — це матеріальні предмети як природного, так і штучного походження, вугілля, нафта, одяг, взуття, засоби праці, верстати, машини, знаряддя вчинення злочину, житло, приміщення (складські, виробничі тощо), що перебувають у володінні якого-небудь суб'єкта. Речі як об'єкти обшуку, виявлення і вилучення становлять матеріальні тіла-предмети, що раніше були названі класом — речі [5].

Серед класу речей слід розрізняти об'єкти, що обшуковуються, і об'єкти пошуку в ході обшуку. До об'єктів пошуку і наступного вилучення законодавець відносить знаряддя вчинення злочину, речі і цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, що мають значення для встановлення істини в справі або забезпечення цивільного позову, такі, що знаходяться у певному приміщенні чи місці або в якої-небудь особи, а так само розшукувані особи, трупи і тварини. Трупи і тварини, на нашу думку, ближче належать до класу речей, ніж до класу людей. Трупи, кісткові останки людини — це предмети, речі, а тварина і будь-яка жива істота, не наділена свідомістю, ближча до класу матеріальних предметів — речей [7].

За своєю сутністю обшук і виїмка схожі, оскільки спрямовані на виявлення і вилучення матеріальних джерел інформації, причинно пов'язаних з розслідуванням злочином. Разом з тим вони істотно розрізняються. Назвемо розходження.

1. Обшук і виїмка розрізняються за процесуальними підставами їх провадження. Обшук провадиться тільки за порушеною кримінальною справою на підставі постанови судді, яка оскарженню не підлягає.

Виїмка може бути проведена як до порушення кримінальної справи, так і в процесі її розслідування на підставі постанови слідчого. Примусова виїмка провадиться на судовому слідстві за ухвалою (постановою) суду.

2. Обшук і виїмка розрізняються за об'єктами виявлення і вилучення. При обшуку відшукують розшукуваних осіб, тобто людей, а також знаряддя злочину, речі, цінності, предмети і трупи, тобто два класи об'єктів — людей і речі а при виїмці — тільки речі.

3. Обшук відрізняється від виїмки конкретністю об'єктів, що відшукуються. Об'єкти обшуку законодавцем повністю не розкриті за винятком розшукуваних осіб, трупів і тварин. Інші об'єкти названі взагалі: знаряддя злочину, речі, цінності. Тому слідчий види об'єктів обшуку лише прогнозує згідно з матеріалами справи, крім того, місце перебування шуканих об'єктів невідоме [9].

Види об'єктів виїмки, тобто речі, визначені точно — це предмети або документи, що мають значення для справи, перебувають у певної особи чи у певному місці, що слідчий зобов'язаний зазначити в постанові про виїмку.

4. Обшук і виїмка розрізняються за процесуальною процедурою їх провадження. Слідчий в обох випадках, перш ніж розпочати слідчу дію, зобов'язаний зажадати добровільно видати предмети і документи, які цікавлять слідство. Якщо обшукуваний видав якісь предмети і цінності і запевняє, що це все, то це не веде до притінення або відмови від обшуку взагалі. Можливо, обшукуваний видав лише частину предметів, а щось приховав. Крім того, продовжуючи обшук, слідчий не виключає можливості знайти речі, виключені з цивільного обороту, про які він не здогадувався.

Добровільна видача предметів і документів виїмки служить підставою для її припинення. Якщо ж суб'єкт відмовляється видати документи або предмети, то його відмова є приводом для провадження обшуку. В цих випадках виїмка припиняється, слідчий виносить постанову про обшук і проводить його в ситуації обставин, що не терплять зволікання (ч. 4 ст. 177 і ст. 184 КПК) [11].

Обшук і виїмка схожі з оглядом за видом об'єктів, де проводяться ці дії, і за об'єктами безпосереднього пошуку і вилучення — це люди і речі.

Незважаючи на схожість об'єктів обшуку і огляду, вони розрізняються за правовою природою. Об'єкти обшуку і виїмки завжди перебувають у володінні певних осіб або установ, організацій, підприємств. Вилучення їх у ході обшуку і виїмки є примусовим актом. Тому законодавець суворо регламентував провадження цих слідчих дій. Відступи від процесуальних вимог призводять до порушення законності, прав і свобод, гарантованих громадянам Конституцією України [13].

Таким чином, виїмка і обшук є слідчими діями досудової діяльності. У методологічному аспекті вони є методами судово-слідчого пізнання, в кримінально-правовому — процесуальною формою, а в криміналістичному — засобами криміналістичної тактики, її "інструментарієм" для збирання,

дослідження джерел доказової інформації в процесі розкриття і розслідування злочинів.

1.2. Місце обшуку і виїмки у системі слідчих дій

Обшук і виїмка є ключовими складовими системи слідчих (розшукових) дій. Вони належать до групи дій, що спрямовані на збирання речових доказів та документів і є невід’ємною частиною досудового розслідування.

Їх проведення регламентується принципом законності та обґрунтованості, який передбачає, що будь-яка дія повинна мати законну підставу та бути документально оформленою [1].

Важливим аспектом є поєднання обшуку та виїмки з іншими слідчими діями, такими як допит, огляд речей, допит свідків та експертизи. Це дозволяє забезпечити комплексне збирання доказів та підвищує ефективність досудового розслідування.

Для наочності наведемо систематизацію слідчих дій у таблиці:

Таблиця 1.2

Місце обшуку і виїмки у системі слідчих дій

Група слідчих дій	Приклади	Мета
Слідчі дії для збирання речових доказів	Обшук, виїмка, огляд речей	Виявлення та фіксація предметів і документів, що мають доказове значення
Слідчі дії з допитування учасників	Допит, очна ставка, перевірка показань	Отримання усних свідчень, з’ясування обставин справи
Слідчі дії для встановлення фактів	Експертизи, відтворення обставин події	Дослідження об’єктивних обставин кримінального правопорушення
Організаційні та процесуальні дії	Вилучення документів, арешт майна	Забезпечення доказів і запобігання їх втраті

Обшук і виїмка займають особливе місце у системі слідчих дій, оскільки вони безпосередньо спрямовані на виявлення та забезпечення доказів, необхідних для встановлення обставин кримінального правопорушення. На відміну від інших слідчих дій, таких як допит, огляд або експертиза, обшук і виїмка мають матеріальний характер – вони передбачають фізичне знаходження та вилучення документів, речей чи предметів [2].

Ці дії виконують кілька ключових функцій у кримінальному процесі:

1. Доказова функція – забезпечують збір реальних доказів, що підтверджують або спростовують факти злочину;
2. Контрольна функція – дозволяють перевірити достовірність отриманих від інших учасників слідства даних;
3. Запобіжна функція – перешкоджають можливому знищенню, приховуванню або підробленню доказів.

Місце обшуку і виїмки у системі слідчих дій підкреслює їхню критичну роль у підготовчому та досудовому етапах розслідування, адже від своєчасного та законного проведення цих дій залежить повнота та об'єктивність доказової бази. Водночас суворе дотримання процесуальних норм і гарантій прав осіб є необхідною умовою для забезпечення законності отриманих доказів і запобігання зловживанням у слідчій діяльності [4].

Отже, обшук і виїмка є не лише одним із інструментів збору доказів, а й ключовим елементом комплексної системи слідчих дій, що забезпечує ефективність, законність і результативність кримінального процесу.

1.3. Принципи проведення обшуку та виїмки

У кримінальному процесі проведення обшуку та виїмки регулюється низкою принципів, які забезпечують баланс між ефективністю слідчих дій та правами людини. До основних принципів належать:

- Законність – будь-яка дія повинна мати законну підставу та здійснюватися відповідно до вимог КПК України;
- Обґрунтованість – проведення обшуку або виїмки можливе лише за наявності достатніх підстав;
- Процесуальна фіксація – усі дії обов’язково документуються протоколом;
- Неприпустимість зловживання – недопустимо проводити обшук чи виїмку з метою тиску на особу або незаконного отримання інформації;
- Присутність понятих – забезпечує підтвердження законності дій, запобігає спірним ситуаціям [6].

Проведений аналіз теоретико-правових основ обшуку та виїмки дозволяє зробити низку висновків:

1. Обшук і виїмка є окремими, але взаємопов’язаними слідчими діями, що мають вирішальне значення для збору доказів у кримінальному провадженні.
2. Ці дії відрізняються високим рівнем втручання у приватні права особи, що обумовлює необхідність суворого дотримання принципів законності, обґрунтованості та процесуальної фіксації.
3. Обшук і виїмка посідають центральне місце у системі слідчих дій, оскільки дозволяють забезпечити виявлення та збереження речових доказів, що підтверджують обставини кримінального правопорушення.
4. Теоретичний аналіз демонструє, що ефективність обшуку і виїмки значною мірою залежить від правильного застосування законодавчих норм, професійної підготовки слідчих та дотримання процесуальних гарантій прав громадян [8].

Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз.

Важливо пам'ятати:

- Обшук є серйозною слідчою дією, яка обмежує конституційні права особи.
- Будь-які порушення порядку проведення обшуку можуть призвести до визнання отриманих доказів недопустимими.
- Особа, у якої проводиться обшук, має право на правову допомогу та оскарження дій слідчого або прокурора [10].

Правова підтримка

Час проведення обшуку

Проведення обшуку у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в його проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного, а також крім здійснення кримінального провадження у порядку, встановленому статтею 615 КПК України (в умовах воєнного стану).

Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді повинен відбуватися в час, коли завдається найменша шкода звичайним заняттям особи, яка ними володіє, якщо тільки слідчий, прокурор не вважає, що виконання такої умови може суттєво зашкодити меті обшуку.

Особи, які беруть участь в обшуку та їх процесуальні права

Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи може бути виконана слідчим чи прокурором (стаття 236 КПК України).

Проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, обшуку особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії, крім особливостей, встановлених статтею 615 КПК України (в умовах воєнного стану). Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження [12].

Запобігання злочинам

Для участі в проведенні обшуку може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, представник та інші учасники кримінального провадження.

Слідчий, прокурор вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Незалежно від стадії цієї слідчої дії слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника чи адвоката, повноваження якого підтверджуються належним чином [14].

Таким чином, правильне розуміння сутності, значення та місця обшуку і виїмки у кримінальному процесі є необхідною умовою для їх ефективного і законного застосування на практиці.

1.4. Історичний розвиток правового регулювання обшуку та виїмки

1. Обшук і виїмка в давньому праві

Обшук і виїмка як інструменти втручання у майнові та особисті права громадян існували ще в античних державах. У Стародавньому Римі процес регулювався принципом “*cognitio*”, коли державні посадовці могли проводити огляд майна підозрюваних за судовим наказом. У давньоруському праві обшук і виїмка фіксувалися у “Руській правді”: застосовувалися переважно для виявлення злочинного майна або доказів у кримінальних справах, однак підкреслювалася обмеженість втручання у приватну власність.

2. Середньовічна Європа

У середньовічній Європі обшук і виїмка часто застосовувалися за наказом монарха або місцевого лорда, що призводило до свавілля та порушень приватності. В англійському праві сформувався принцип обмеження королівських повноважень, який пізніше став основою “*Writ of Assistance*” (ордер на обшук), що дозволяв державі проводити обшуки лише за письмовим

дозволом суду. Цей досвід відіграв важливу роль у формуванні права на захист від незаконного обшуку у США (четверта поправка Конституції США).

3. Кримінально-процесуальна практика XVIII–XIX століть

З розвитком кодифікації кримінального права в Європі, особливо в Німеччині та Франції, обшук і виїмка стали чітко регламентованими процедурами.

- У Франції Кодекс Наполеона (1808 р.) визначав обов'язок отримання судового дозволу на обшук приватних помешкань, крім випадків невідкладної потреби.
- У Німеччині під час формування кримінально-процесуальних кодексів (StPO XIX ст.) обшук і виїмка також підпорядковувалися принципу законності та процесуальної санкції, тобто проводилися тільки за рішенням суду або слідчого з дозволу суду.

4. Радянська практика

В Радянському Союзі обшук і виїмка мали важливе значення для боротьби зі злочинністю та «контрреволюційними елементами».

- Законодавство 1920–1930-х рр. дозволяло органам державної безпеки проводити обшук без обов'язкового судового дозволу, що фактично зводило нанівець приватну власність і таємницю житла.
- У 1960–1980-х роках у Кримінально-процесуальному кодексі СРСР з'явилися формальні гарантії прав громадян під час обшуку, але на практиці вони часто ігнорувалися.

5. Сучасний етап

У сучасних правових системах обшук і виїмка регулюються на засадах законності, обґрунтованості та пропорційності:

- В Україні це передбачено Кримінальним процесуальним кодексом (КПК) та Конституцією України, де підкреслюється невтручання у приватне життя та житло без судового рішення, за винятком невідкладних випадків.

- Практика Європейського суду з прав людини закріпила принципи заборони свавільного обшуку та забезпечення права на захист, що вплинуло на реформування національних законів у багатьох державах.

6. Основні тенденції розвитку

1. Обмеження свавілля держави – від монархічних указів до обов’язкового судового дозволу.

2. Захист приватності – поступове визнання житла та особистого майна недоторканими.

3. Процесуальні гарантії – обов’язкове складання протоколів, участь понятих, можливість оскарження дій слідчих органів.

4. Міжнародні стандарти – вплив прав людини та рішень ЄСПЛ на національне законодавство.

Аналіз історичного розвитку правового регулювання обшуку та виїмки показує, що ці процесуальні дії завжди перебували на перетині державних повноважень і прав людини. Від античних часів, коли обшук проводився за наказом посадовців, до середньовічної Європи та кодифікації XIX століття, основною тенденцією було поступове обмеження свавільних дій держави та запровадження судового контролю. У радянський період спостерігалось знецінення правових гарантій, що підкреслило необхідність чітких процесуальних норм.

Сучасне законодавство України та міжнародні стандарти прав людини закріплюють принципи законності, пропорційності та захисту приватності, встановлюючи обов’язковість судового дозволу та процедури фіксації дій слідчих органів. Таким чином, розвиток правового регулювання обшуку і виїмки відображає еволюцію суспільного розуміння балансу між безпекою держави та захистом прав і свобод громадян.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ І ВИЙМКИ

2.1. Нормативно-правова база проведення обшуку і виймки в Україні

Правове регулювання обшуку і виймки здійснюється на основі Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України (КПК), законів та підзаконних актів, що регламентують права і обов'язки учасників кримінального процесу.

Конституція України гарантує недоторканність житла (ст. 30), захист приватного життя (ст. 32) та власності (ст. 41), що накладає обов'язок на слідчі органи діяти у рамках закону. Будь-яке порушення цих прав може призвести до недопустимості доказів, отриманих під час незаконного обшуку або виймки [1].

Основним нормативним актом є КПК України, який визначає:

- порядок та підстави проведення обшуку (ст. 234–241);
- порядок та підстави проведення виймки (ст. 237–241);
- обов'язки слідчого, присутність понятих та фіксацію результатів дій у протоколі;
- гарантії прав осіб, у яких проводиться обшук або виймка.

Крім того, положеннями закону передбачено можливість проведення обшуку або виймки лише за попереднім погодженням з прокурором або отриманням дозволу суду, що має на меті забезпечення додаткового контролю за законністю цих слідчих дій. Такий механізм створює систему стримувань і противаг, оскільки передбачає незалежну перевірку підстав проведення обшуку або виймки та дотримання процесуальних норм. Участь прокурора або рішення суду гарантує, що слідчі дії не будуть застосовані свавільно або з порушенням прав власників чи інших учасників процесу. Крім того, це положення сприяє підвищенню довіри до органів досудового розслідування,

оскільки встановлює чіткі рамки для втручання в особисту власність та приватну сферу громадян, що особливо важливо в умовах демократичного правового суспільства. Такий контроль також зменшує ризики оскарження результатів обшуку або виїмки в суді та підвищує ймовірність того, що отримані докази будуть визнані допустимими і належними у кримінальному провадженні [3].

2.2. Підстави та порядок проведення обшуку

Обшук проводиться лише за наявності достатніх підстав, що вказують на можливе знаходження предметів або документів, що мають доказове значення.

Основні підстави проведення обшуку включають:

1. Наявність достатніх даних про злочинну діяльність особи або групи осіб.
2. Підтверджені оперативними матеріалами факти зберігання речей, документів або предметів, що можуть слугувати доказами.
3. Судове рішення або дозвіл прокурора (крім випадків невідкладних дій) [5].

Процедура проведення обшуку включає такі етапи:

- Підготовка документів (постанови слідчого, ордеру суду, повідомлення осіб).
- Сповіщення власника приміщення про мету обшуку та права, які він має.
- Проведення обшуку з присутністю понятих або інших учасників.
- Складання протоколу обшуку, який фіксує усі знайдені предмети та дії слідчого.

Нижче наведено схематичну структуру проведення обшуку у вигляді таблиці:

Таблиця 2.1

Етапи проведення обшуку

Етап	Опис дій	Мета
Підготовчий	Оформлення постанови слідчого, отримання дозволу суду, повідомлення власника	Забезпечення законності дій
Інформування	Повідомлення власника про мету обшуку та його права	Захист прав та свобод особи
Проведення обшуку	Огляд приміщення, виявлення предметів, документів та речовин	Виявлення доказів, що підтверджують обставини справи
Фіксація результатів	Складання протоколу обшуку, опис знайдених предметів	Забезпечення доказової сили слідчої дії

Чи мають право обшукати без ухвали (ордеру) і як можна поєднати несумісне? Наприклад, конституційні права людини стосовно особистої недоторканності і недоторканність житла (ст. 3, 29, 30 Конституції України) з тим, що насправді зазначені права при обшуку порушуються за визначенням.

До речі, часто запитують, чи може поліція увійти без рішення суду? Даваймо знову звернемося до закону. Стаття 233 КПК чітко визначає випадки, коли, попри недоторканність житла, в нього можуть проникнути представники силових структур [7].

Існує три підстави:

за наявністю ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук – саме це і є фактично судовим рішенням;

з дозволу власника приміщення;

без дозволу на обшук у невідкладних випадках – ось це і є підстава, коли обшук може бути проведений без рішення суду (ухвали).

Практика свідчить. Питання входу правоохоронців у приміщення є першим, що викликає суперечки стосовно наявності у поліції права обшуку квартири чи ін. приміщення.

А це значить, що різні тлумачення закону з одного боку стає сприятливим ґрунтом для зловживань правоохоронцями, а з іншого –

викликають підвищений попит на правовий захист у кримінальному провадженні. Причому адвокат під час обшуку у всіх згаданих випадках, фактично є обов'язковою умовою дотримання законодавства.

Щоб обшук був законним має бути виконано кілька умов:

- відкрите кримінальне провадження;
- проведення досудового розслідування;
- наявність дозволу на обшук або аргументоване пояснення стосовно «невідкладності»;
- чітке дотримання встановленого законом порядку обшуку помешкання або іншого об'єкту [9].

ЯК ПОВОДИТИСЬ ПЕРЕД ОБШУКОМ?

Це дивно, але в реальності у більшості випадків перед обшуком люди зазвичай поведуться за двома психо-емоційними сценаріями. Одні зі страху відразу відкривають двері, впускаючи тих, хто прийшов з обшуком, інші, навпаки, починають скандал з приводу незаконного обшуку. Треба розуміти, що обидві такі поведінки - неприпустимі.

У першому випадку, дійсно, в квартиру (будинок, офіс) можуть увійти особи, які не мають повноважень проводити обшук. У другому – якщо у осіб є підстави для обшуку, ситуація може значно ускладнитися і розцінюватися, як перешкода слідчим діям. Саме тому потрібно знати, що має бути зазначено в ухвалі про обшук, а якщо її немає, якими саме «невідкладними випадками» поліція може аргументувати свій візит, а також розуміти, які у Вас є права і які обмеження при обшуку [11].

Ухвала про обшук

Основним документом, який має бути на руках тих, хто прибув з обшуком, є ухвала на обшук (так званий ордер на обшук). Ухвалу видає слідчий суддя на підставі клопотання прокурора або слідчого по узгодженню із прокурором.

Цей документ має статус рішення суду і є першим документом, який буде свідчити про законність даної слідчої дії та можливості оскарження її

результатів. Справа у тому, що для того, щоб отримати таку ухвалу слідчий за погодженням з прокурором або сам прокурор направляє до слідчого судді клопотання з викладенням підстав необхідності провести обшук.

Цікавий факт, який засвідчує важливість доведення підстав для обшуку. Науковцями було проведене опитування слідчих нацполіції, які зверталися до прокуратури за погодженням на обшук. Результати здивували – 47% респондентів отримали усну або письмову відмову прокурора у погодженні клопотання на обшук і тільки 11% з них оскаржили її в органі прокуратури вищого рівня. Це свідчить, що обґрунтування обшуку має бути залізобетонним, а якщо це не так, то у адвоката у кримінальних справах виникає реальна можливість для оскарження [13].

Якщо суд з обґрунтуванням підстав для обшуку погодиться, то виноситься відповідна ухвала, де має бути зазначені:

строк її дії, причому він не може перевищувати 1 місяць;

ПІБ прокурора або слідчого, який надав відповідне клопотання;

норми законодавства, на підставі яких був наданий дозвіл на обшук;

адреса житла або ін. приміщення, що має бути обшукане;

ПІБ особи, яка є власником або користувачем приміщень, та ПІБ особи, яка по факту володіє ними;

майно, для пошуку якого проводиться обшук.

Аналіз підстав та порядку проведення обшуку свідчить про те, що обшук є однією з найбільш чітко регламентованих слідчих дій у кримінальному процесі, оскільки безпосередньо пов'язаний із втручанням у права власності та приватне життя громадян. Підставами для проведення обшуку є наявність достатніх підстав для підозри у вчиненні кримінального правопорушення, необхідність виявлення речей, документів або інших предметів, що можуть слугувати доказами, а також запобігання їх знищенню, приховуванню чи підробці [2].

Правове регулювання передбачає чіткі етапи проведення обшуку: отримання дозволу суду або погодження прокурора, інформування власника

приміщення про права, присутність понятих, детальне документування дій у протоколі та фіксація всіх виявлених предметів і речей. Дотримання цих процедур є критично важливим для забезпечення законності та допустимості отриманих доказів у подальшому судовому розгляді.

Висновки практики показують, що недотримання підстав або порядку проведення обшуку може призвести до порушення прав громадян, оскарження дій слідчого та визнання доказів недопустимими. Тому обшук має розглядатися не лише як слідча дія для збору доказів, а й як інструмент забезпечення балансу між ефективністю розслідування та захистом конституційних прав і свобод учасників кримінального процесу [4].

Отже, чітке визначення підстав і суворе дотримання порядку проведення обшуку забезпечує його законність, підвищує ефективність слідчих дій та гарантує об'єктивність і достовірність доказів у кримінальному провадженні.

2.3. Підстави та порядок проведення виїмки

Виїмка, на відміну від обшуку, передбачає безпосереднє вилучення конкретних предметів або документів.

Основні підстави для виїмки:

- Наявність доказів, що підтверджують необхідність вилучення конкретних предметів.
- Упевнення слідчого у тому, що предмети або документи знаходяться у володінні певної особи.
- Судовий дозвіл або погодження прокурора, якщо дія не є невідкладною [6].

Порядок проведення виїмки:

1. Складання постанови слідчого або отримання судового дозволу.
2. Сповіщення власника про предмети, що підлягають вилученню, та права особи.

3. Вилучення предметів і документів, їх маркування та пакування.
4. Фіксація у протоколі з описом стану предметів, часу та місця виїмки.

Аналіз підстав та порядку проведення виїмки дозволяє зробити висновок, що ця слідча дія є чітко регламентованою законом і має визначені критерії застосування. Підставами для виїмки можуть бути наявність підозри у вчиненні кримінального правопорушення, необхідність отримання доказів у вигляді документів, речей або інших предметів, а також потреба запобігти їх знищенню, приховуванню чи підробці.

Правове регулювання порядку виїмки передбачає суворе дотримання процесуальних норм: отримання дозволу суду або погодження прокурора, присутність понятих, документальне оформлення всіх дій у протоколі та чітке визначення предметів, що вилучаються. Такий порядок забезпечує баланс між ефективністю слідчих дій та захистом прав громадян і юридичних осіб, у яких проводиться виїмка [8].

Дотримання встановлених процедур також є важливою умовою для того, щоб вилучені докази мали юридичну силу в суді і не могли бути оскаржені як недопустимі. Таким чином, виїмка виступає не лише як інструмент збору доказів, а й як елемент системи гарантій законності та об'єктивності кримінального провадження.

Отже, чітке визначення підстав і суворе дотримання порядку проведення виїмки забезпечує її ефективність та законність, мінімізує ризики порушень прав учасників процесу і підвищує якість доказової бази у кримінальному провадженні.

2.4. Процесуальні гарантії прав і свобод особи під час проведення обшуку і виїмки

Законодавство України передбачає низку гарантій для захисту прав осіб, у яких проводяться обшук або виїмка:

- присутність понятих або представників органів влади;
- право на присутність адвоката (за можливості);
- право отримати копію протоколу та заявити зауваження;
- заборона проведення обшуку або виїмки у відсутності законних підстав або поза межами визначених процедур [10].

Ці гарантії забезпечують баланс між потребами слідства та правами громадян, запобігають зловживанням та підвищують довіру до кримінального процесу.

Проведений аналіз нормативно-правової бази та процесуального порядку проведення обшуку і виїмки дозволяє зробити такі висновки:

1. Основу правового регулювання обшуку і виїмки складають Конституція України та КПК України, які визначають порядок дій слідчого, підстави та процесуальні гарантії.

2. Обшук та виїмка мають чітко визначені підстави та етапи проведення, що забезпечує законність дій слідчих органів.

3. Наявність процесуальних гарантій (присутність понятих, фіксація у протоколі, право на адвоката) забезпечує захист прав і свобод осіб, у яких проводяться слідчі дії.

4. Дотримання законодавчо визначеного порядку проведення обшуку і виїмки є необхідною умовою для визнання отриманих доказів допустимими у кримінальному провадженні [12].

Таким чином, правове регулювання і суворий процесуальний порядок проведення обшуку та виїмки є ключовими факторами ефективності кримінального провадження та захисту прав громадян.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ І ВИЙМКИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

3.1. Особливості проведення обшуку на практиці

Практика проведення обшуку свідчить, що ефективність цієї слідчої дії значною мірою залежить від правильного застосування законодавчих норм та професійної підготовки слідчих.

На практиці обшук проводиться в різних умовах: житлові приміщення, комерційні офіси, транспортні засоби, склади. Ключовим завданням є дотримання принципів законності, обґрунтованості та процесуальної фіксації всіх дій [14].

Найчастіші проблеми практики обшуку включають:

- порушення порядку присутності понять;
- недостатня або неправильна фіксація об'єктів у протоколі;
- порушення прав осіб, у яких проводиться обшук;
- відсутність належного документального оформлення дозволів на обшук.

Нижче наведено узагальнення даних про порушення під час обшуків у практиці українських судів:

Таблиця 3.1

Типові порушення під час проведення обшуку

Вид порушення	Частота виявлення (%)	Наслідки
Відсутність понять	15	Сумнівність законності обшуку
Недотримання прав власника	20	Можливість оскарження протоколу
Неповна фіксація предметів у протоколі	25	Втрата доказової сили окремих предметів
Відсутність дозволу суду	10	Недопустимість доказів у суді

Вид порушення	Частота виявлення (%)	Наслідки
Інші порушення	30	Потреба в повторних діях слідчого

Практика проведення обшуку демонструє, що ефективність цієї слідчої дії значною мірою залежить не лише від теоретичних положень закону, а й від професійної підготовки слідчих та дотримання ними процесуальних норм. Обшук у реальних умовах може проводитися у житлових приміщеннях, на робочих місцях, у транспортних засобах або на територіях підприємств, що створює додаткові організаційні та правові виклики [1].

Аналіз практики показує, що найпоширенішими проблемами є порушення присутності понятих, недостатня або некоректна фіксація предметів у протоколі, недотримання прав власників або орендарів, а також відсутність належного оформлення дозволів на обшук. Такі порушення можуть призводити до того, що докази, отримані під час обшуку, визнаються недопустимими у суді, що ускладнює розслідування та знижує ефективність кримінального процесу.

Водночас досвід показує, що правильне планування обшуку, залучення достатньої кількості кваліфікованих осіб, чітке документування дій та дотримання всіх процесуальних вимог значно підвищують ефективність слідчих дій і зменшують ризик порушень прав учасників процесу [3].

Отже, обшук на практиці є критично важливою слідчою дією, яка забезпечує збір доказів та контроль за законністю проведення кримінального провадження, і його ефективність прямо залежить від дотримання законності, організованості та професійної підготовки слідчого.

3.2. Практика здійснення виїмки у кримінальному провадженні

Виїмка є більш спеціалізованою слідчою дією, яка передбачає вилучення конкретних документів або предметів. На практиці її ефективність визначається чіткістю підготовки та дотриманням процесуального порядку.

Проблеми застосування виїмки на практиці включають:

- невірне визначення об'єктів вилучення;
- недостатня підготовка пакування та маркування предметів;
- порушення строків передачі вилучених предметів на зберігання або до експертизи;
- оскарження законності виїмки з боку власника або адвоката [5].

Нижче наведено узагальнення практики виїмки за результатами аналізу судових рішень:

Таблиця 3.2

Проблеми та наслідки виїмки у практиці

Проблема	Частота (%)	Практичний наслідок
Невірне визначення предметів	18	Потреба у додатковій виїмці
Недотримання процесуального оформлення	22	Визнання доказів недопустимими
Недостатнє маркування предметів	15	Втрата доказової сили окремих документів
Порушення строків зберігання	12	Оскарження дій слідчого
Інші порушення	33	Затягування процесу розслідування

Практика проведення виїмки свідчить, що ця слідча дія, як і обшук, потребує ретельного дотримання процесуальних норм та високого рівня професійної підготовки слідчих. Виїмка здійснюється переважно для вилучення конкретних предметів, документів або носіїв інформації, що мають доказове значення, і тому правильне її проведення є ключовим для забезпечення належної доказової бази у кримінальному провадженні [7].

Досвід показує, що найбільш поширеними порушеннями при виїмці є: неповна фіксація вилучених предметів у протоколі, відсутність присутності понятих або адвоката, недотримання строків або формальностей отримання дозволу суду чи погодження прокурора. Такі недоліки можуть призвести до визнання вилучених доказів недопустимими, що негативно впливає на хід слідства та зменшує ефективність кримінального провадження.

Водночас практика підтверджує, що за умови чіткого планування виїмки, правильного оформлення процесуальних документів, контролю законності дій та залучення достатньої кількості кваліфікованих осіб ризики порушень значно знижуються. Використання сучасних технологій фіксації, відео- та фотодоказів також підвищує прозорість і об'єктивність процесу [9].

Отже, виїмка на практиці є важливою слідчою дією, яка забезпечує збір і збереження критично важливих доказів, і її ефективність та законність безпосередньо залежать від дотримання встановленого порядку, професійної підготовки слідчих та контролю з боку прокурора або суду.

3.3. Типові порушення та проблеми практики

Аналіз судової практики та наукових джерел показує, що найпоширеніші проблеми під час проведення обшуку та виїмки пов'язані з порушенням процесуального порядку та недотриманням гарантій прав громадян. До них належать:

- відсутність або неправомірне оформлення дозволу суду;
- порушення прав власників і орендарів приміщень;
- неправильне фіксування та опис предметів у протоколі;
- недотримання строків проведення дій та передачі доказів [11].

Ці порушення можуть призводити до того, що докази, отримані під час обшуку або виїмки, визнаються недопустимими у суді, що ускладнює розслідування та зменшує ефективність кримінального провадження.

Аналіз практики проведення обшуку та виїмки показав, що незважаючи на чітке законодавче регулювання, у реальному житті часто виникають порушення та організаційні проблеми. Серед найпоширеніших – недотримання процесуальних строків, відсутність або неправильно оформлені дозволи суду чи погодження прокурора, порушення присутності понятих або адвоката, недостатня деталізація протоколів та маркування вилучених предметів. Такі порушення створюють ризик визнання доказів недопустимими, що ускладнює розслідування та знижує ефективність кримінального процесу [13].

Крім того, практика виявляє проблеми організаційного характеру: недостатня підготовка слідчих, відсутність сучасних засобів фіксації (відео- та фотофіксація), слабка координація між органами досудового розслідування та прокуратурою. Ці фактори можуть призводити до формальних помилок, зниження якості доказів та порушення прав громадян і юридичних осіб.

Водночас досвід показує, що запобігти більшості порушень можна шляхом систематичного підвищення кваліфікації слідчих, впровадження методичних рекомендацій та сучасних технологій фіксації процесу слідчих дій, а також суворого контролю законності з боку прокурора та суду [2].

Отже, типові порушення та проблеми практики обшуку та виїмки є сигналом необхідності вдосконалення організаційних та методичних підходів до проведення цих слідчих дій. Усунення зазначених недоліків дозволить підвищити ефективність, законність і об'єктивність кримінального провадження, а також гарантувати захист прав усіх учасників процесу.

3.4. Шляхи вдосконалення правового регулювання та практики застосування

Для підвищення ефективності обшуку та виїмки та зменшення порушень у практиці пропонуються такі заходи:

1. Посилення професійної підготовки слідчих щодо дотримання процесуального порядку.
2. Впровадження електронного протоколу обшуку і виїмки для покращення фіксації дій та предметів.
3. Забезпечення постійного контролю суду або прокурора за законністю дій слідчого.
4. Розробка чітких методичних рекомендацій щодо проведення виїмки та обшуку у складних умовах (офіси, виробництво, цифрові носії).
5. Посилення відповідальності за порушення прав власників та неналежне оформлення протоколів [4].

Впровадження цих заходів дозволить забезпечити баланс між ефективністю слідчих дій та захистом прав і свобод громадян.

Практика проведення обшуку та виїмки демонструє, що ефективність цих слідчих дій безпосередньо залежить від дотримання процесуального порядку, законності та професійної підготовки слідчих.

Основні проблеми, які зустрічаються на практиці, включають порушення присутності понятих, неправильну фіксацію предметів, недотримання строків та документального оформлення дій. В результаті це може призвести до визнання отриманих доказів недопустимими.

Водночас, дотримання законодавчо визначених процедур та впровадження сучасних технологій фіксації дій (електронні протоколи, відеофіксація) дозволяє значно підвищити ефективність слідчих дій і зменшити ризики порушень прав осіб [6].

Таким чином, узгоджене поєднання законодавчого регулювання, контролю з боку органів прокуратури та суду та підвищення професійного рівня слідчих забезпечує успішне застосування обшуку та виїмки у кримінальному процесі.

ВИСНОВОК

Проведене дослідження обшуку і виїмки як слідчих дій дозволило системно охарактеризувати їх сутність, значення, правове регулювання та практичне застосування в кримінальному процесі України.

По-перше, теоретичний аналіз показав, що обшук і виїмка є окремими, але взаємопов'язаними слідчими діями, спрямованими на виявлення, вилучення та фіксацію речей, документів і предметів, які мають доказове значення. Обшук передбачає детальний огляд приміщень, транспортних засобів, територій або особи з метою виявлення доказів, тоді як виїмка – безпосереднє вилучення конкретних предметів або документів. Їх проведення має вирішальне значення для досудового розслідування, оскільки дозволяє забезпечити формування належної доказової бази, запобігти незаконному знищенню або приховуванню доказів, а також сприяє оперативному розкриттю кримінальних правопорушень.

По-друге, правове регулювання обшуку і виїмки визначено Конституцією України, КПК України та іншими нормативно-правовими актами. Законодавство встановлює чіткі підстави та етапи проведення цих слідчих дій, обов'язки слідчого, присутність понятих та гарантії прав осіб, у яких проводяться обшук або виїмка. Важливим є те, що законодавство забезпечує баланс між ефективністю слідчих дій і захистом прав та свобод громадян, передбачає контроль суду або прокурора, а також зобов'язує документально фіксувати всі дії у протоколах. Аналіз нормативної бази підтвердив, що суворе дотримання законодавчо визначених правил є необхідною умовою для визнання отриманих доказів допустимими у суді.

По-третє, аналіз практики застосування обшуку і виїмки показав, що ефективність цих слідчих дій багато в чому залежить від професійної підготовки слідчих та дотримання процесуального порядку. Практика демонструє, що найпоширенішими проблемами є: відсутність або неправильне оформлення дозволу суду, порушення присутності понятих,

недотримання строків проведення дій, неповна фіксація вилучених предметів у протоколах та порушення прав власників або орендарів приміщень. Ці порушення можуть призводити до визнання доказів недопустимими, що ускладнює кримінальне провадження та знижує ефективність розслідування.

Водночас, практика підтверджує, що застосування сучасних підходів, таких як електронні протоколи, відеофіксація процесу обшуку та виїмки, систематичний контроль прокурора або суду за законністю дій, підвищує ефективність слідчих дій і мінімізує ризик порушень прав осіб. Впровадження методичних рекомендацій щодо проведення обшуку і виїмки у складних умовах (наприклад, на підприємствах, офісах, цифрових носіях) також сприяє підвищенню якості розслідування та забезпеченню законності доказів.

Отже, узагальнюючи результати роботи, можна виділити наступні ключові положення:

1. Обшук і виїмка є центральними слідчими діями у кримінальному процесі, спрямованими на забезпечення доказової бази та розкриття злочинів.
2. Їх проведення регулюється чіткою нормативно-правовою базою, яка визначає підстави, етапи, обов'язки слідчого та гарантії прав осіб.
3. Ефективність обшуку та виїмки залежить від професійної підготовки слідчих, дотримання процесуального порядку, присутності понятих та належного оформлення протоколів.
4. Недотримання законодавства та порушення процесуальних гарантій можуть призвести до недопустимості доказів у суді, що зменшує ефективність кримінального провадження.
5. Використання сучасних технологій фіксації, контроль суду та прокурора, а також розробка методичних рекомендацій сприяють підвищенню ефективності обшуку та виїмки, зменшенню порушень і забезпеченню балансу між інтересами слідства та правами громадян.

Таким чином, дослідження теоретичних, правових та практичних аспектів обшуку і виїмки дозволяє зробити висновок, що успішне проведення цих слідчих дій потребує комплексного підходу, який включає суворе дотримання законодавства, підготовку слідчих, належну документацію та контроль з боку відповідних органів. Ефективне поєднання цих елементів забезпечує законність, обґрунтованість та результативність обшуку і виїмки як невід'ємної частини кримінального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Король В. В. Засади гласності кримінального судочинства України : поняття, зміст, підстава обмеження: монографія. – Івано-Франківськ: Плай, 2003. – 250 с.
2. Крижанівський В. В. Принцип презумпції невинуватості у кримінальному процесі (порівняльно-правове дослідження): монографія. – К.: Обрії, 2009. – 164 с.
3. Кримінальний процес України в питаннях і відповідях : навч. посібник: рекомендовано МОН України / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький та ін. - 3-тє вид., переробл. і доповн. - К.: Скіф, 2013. - 256 с.
4. Кримінальний процес України: навч.-метод. посібник / авт. кол.: В. Г. Пожар, М. М. Стоянов, Д. В. Шилін та ін. ; НУ "ОЮА", рец.: В. В. Тіщенко, П. В. Берназ. - Одеса: Фенікс, 2012 . - 178 с.
5. Кримінальний процес України: навч.-метод. посібник для студ. юрид. коледжу / авт. кол.: Ю. П. Аленін та ін.; НУ "ОЮА", рец. Л. І. Аркуша. - 2-ге вид., доповн. та переробл. - Одеса: Фенікс, 2013. - 233 с.
6. Кримінальний процес: підручник: рекомендовано МОН України / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; за ред.: В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної. - Х. : Право, 2013. - 824 с.
7. Кримінальний процес: підручник: рекомендовано МОН України; за ред.: В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. - К.: ЦУЛ, 2013. - 544 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. - К.: Юстініан, 2012. - 1224 с.
9. Лобойко Л. М. Принцип диспозитивності в кримінальному процесі України: монографія. – Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2004. – 215 с.
10. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: Підручник. – К.: ЦУЛ, 2014. – 432 с.

11. Новий Кримінальний процесуальний кодекс України: коментарі, роз'яснення, документи / відп. ред. В. С. Ковальський. - К.: Юрінком Інтер, 2013. - 409 с.

12. Рибалка О. В. Кримінальний процес України: навч.-метод. посібник / О. В. Рибалка; НУ "ОЮА", Черкас. ф-т. - Одеса : Фенікс, 2013. - 146 с.

13. Рожнова В.В., Савицький Д.О., Конюшенко Я.Ю. та ін. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (загальна частина). – К.: Національна Академія Внутрішніх Справ, 2012. - 398 с.

14. Тацій В.Я., Пшонка В.П., Портнов А.В. (ред.) Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. У 2 т. Том 1. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. - Х. : Право, 2012. - 768 с.

ДОДАТКИ

Зразок протоколу обшуку

Мета: продемонструвати оформлення протоколу обшуку відповідно до КПК України та нормативних вимог.

Структура протоколу:

1. Назва органу та дата проведення обшуку.
2. Особи, присутні під час обшуку (слідчий, понятий, адвокат).
3. Місце проведення обшуку та його мета.
4. Перелік знайдених предметів, документів та речей.
5. Дії слідчого під час обшуку.
6. Підписи всіх учасників та зауваження власника приміщення.

Примітка: у роботі можна додати умовний приклад протоколу з вигаданими даними (адреса, предмети), щоб наочно показати правильність заповнення документа.

Зразок протоколу виїмки

Мета: показати практичне оформлення протоколу виїмки конкретних предметів або документів.

Структура протоколу:

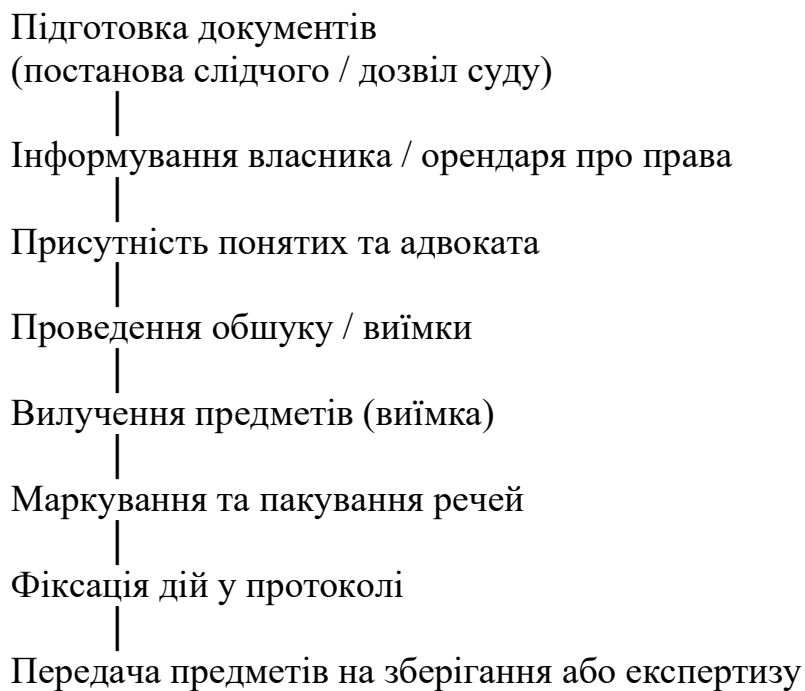
1. Назва органу та дата проведення виїмки.
2. Особи, присутні при виїмці (слідчий, понятий, адвокат).
3. Місце та причина виїмки.
4. Перелік предметів або документів, що вилучаються, із зазначенням стану та маркування.
5. Дії слідчого під час вилучення.
6. Підписи всіх учасників та зауваження власника або представника.

Примітка: можна додати таблицю у протоколі з описом вилучених предметів, їх кількості та стану.

Схема процесуальних етапів обшуку і виїмки

Мета: наочно продемонструвати покроковий порядок дій під час проведення обшуку та виїмки.

Схема:

Примітка: можна оформити у вигляді блок-схеми або діаграми для наочності, що допоможе зрозуміти весь процес від підготовки до передачі доказів.